

Hoe een virtuele dolfijn tegen echte pijn kan worden ingezet

Dit is het onwaarschijnlijke verhaal van een kunstenares en een ex-slager. Samen werken de Leeuwarders aan een project waarbij virtuele dolfijnen helpen om echte pijn te bestrijden en angsten tegen te gaan. Hun 'Dolphin Swim Club' is op weg Amerika te veroveren.

Praat met Marijke Sjollema en Benno Brada en je moet wel van steen zijn om niet gegrepen te worden door hun enthousiasme. De voorbeelden waarover ze vertellen zijn ontroerend. „Een meisje in een rolstoel keek naar onze film met dolfijnen. Ze had de afgelopen jaren alleen maar met haar hoofd omlaag gezeten. Ze zette onze bril op en begon om zich heen te kijken. Haar therapeut zei: dit heb ik in vier jaar niet voor elkaar kunnen krijgen. Nou, dan kun je mij wel wegdragen”, zegt Brada.

De wereld over

Of neem het meisje met ernstige slaapkachten en de jongen die na een operatie pijn bleef houden in zijn arm – kijken naar de beelden van de zwemmende dolfijnen bracht beiden verlichting. „Die persoonlijke verhalen vind ik fantastisch. En al zou ons project daartoe beperkt blijven, dan was het voor mij toch al geslaagd.”

Het heeft er echter alle schijn van dat 'Wild Dolphin Waterproof VR' de wereld gaat veroveren. In hun kantoor in Leeuwarden, waar stapels oceaانبlauwe T-shirts van de Dolphin Swim Club liggen en zelfs de koekjes bij de koffie in dolfijnvorm zijn, vertellen Sjollema en Brada met een mengeling van trots en verbazing over de reacties op hun initiatief.

„Het voelt als een soort poort om te herconnecten met de natuur. Je hebt contact met een ander soort intelligentie”

Dat begon alweer lang geleden als een gevalletje pure dierenliefde. Beeldend kunstenaar Marijke Sjollema had in 1993 haar eerste ontmoeting met een dolfijn en ze onderging het als een openbaring. „Ik was klaar met de Kunstacademie en werkte op een schip. Op een mooie dag maakte ik een snorkeltochtje op een verlaten strandje in Mexico. Toevallig was ik die dag alleen. Toen ik een grijze schaduw zag, vreesde ik dat mijn laatste uur had geslagen. Maar het was geen haai. Toen ik me realiseerde dat het een dolfijn was, wist ik instinctief: dit is goed nieuws.”

Betoverd

De tuimelaar en Sjollema cirkelden een uurtje om elkaar heen. „We hebben prachtig contact gehad. Ik voelde: dit is een ander intelligent wezen dat vandaag contact met mij maakt. Een intiem gevoel. Ja, ik weet, het is een groot woord, maar ik ben betoverd geraakt.”

Brada grijnst: „Het verhaal wordt nog veel erger...”

Toen Benno en Marijke een relatie kregen werd ook hij gegrepen door de dolfijn. „Je komt dan in een bepaalde scene terecht. Veel mensen volgen de dolfijn. Ze zien dolfijnen als blijde, magische ambassadeurs van de oceaan.” Sjollema: „Het voelt als een soort poort om te herconnecten met de natuur. Je hebt contact met een ander soort intelligentie.” Lachend: „Ja het klinkt vaag, ik weet het. Maar zo voelt het.”

De fascinatie en liefde voor de dolfijn leerde het duo dat dolfijnen dikwijls worden gebruikt voor therapie. Vooral bij kinderen en volwassenen met vormen van autisme, of die lijden aan angststoornissen of depressies. „**Het is natuurlijk prachtig dat dolfijnen daar een helende rol in kunnen spelen**”, zegt Sjollema. „Maar deze bijzondere dieren worden dan in gevangenschap gehouden. Dat is eigenlijk iets wat we niet meer zouden moeten willen.”

Crowdfunding

En toen, in 2014, kwam het inzicht dat de opkomende techniek van virtual reality (VR) de helpende hand kon bieden. Via een Crowdfunding actie werd geld bijeen gebracht waarmee in de Rode Zee filmopnamen werden gemaakt van dolfijnen. „We hebben 4,5 **uur beeld gemaakt. Fantastisch.**”

Van het materiaal werden video's gemaakt die op de mobiele telefoon met een eenvoudige VR-bril konden worden afgespeeld. Het werkte. Wat heet: het sloeg in als een bom. Mensen die de VR-beelden zagen reageerden alsof ze werkelijk in het water tussen de dolfijnen zwommen. „Het zijn virtuele dolfijnen, maar het gevoel is echt”, aldus Sjollema. „Zo werkt ons brein.”

Nu kunnen mensen in het zwembad naar de dolfijnen kijken. Dat maakt de ervaring nog levensechter"

The Dolphin Swim Club, zoals ze hun project noemden, kreeg een vliegende start. Door toevalligheden, die zelfs voor de oer nuchtere Brada zo langzamerhand bijna te toevallig lijken, kwamen ze in contact met psychiater Wim Veling van het Universitair Medisch Centrum Groningen (UMCG), met Stanford University, met de Amerikaanse professor Skip Rizzo, Oxford University, zorginstelling 's Heeren Loo en de Vodafone Foundation.

Het gevolg: op grote schaal worden de virtuele beelden ingezet bij kwetsbare mensen en de resultaten zijn opzienbarend.

„Ik wil er wel meer wetenschappelijk bewijs voor, hoor”, haast Brada zich te zeggen. Hij voelt zich als een vis in het water in dit project – een bijzondere mengeling van gezondheidszorg, kunst en dierenwelzijn – nadat hij jarenlang een slachterij bestierde in Leeuwarden. Ja, voor veel mensen ogenschijnlijk een radicale carrièreswitch, maar hij is blij zijn kennis en talenten nu eens op een ander terrein te kunnen inzetten.

Maar hij is zeker degene met de meest kritische vragen in het project. Want gaat het nu specifiek om beelden van dolfijnen of zou een ander filmpje ook werken? Met name dankzij de connecties in de Verenigde Staten wordt daar onderzoek naar verricht. De Wall Street Journal wijdde er deze zomer een groot artikel aan.

Speciale duikbril

Professor Skip Rizzo van de University of Southern California in Los Angeles zet al sinds de jaren negentig virtual reality in om te bekijken of patiënten daar baat bij kunnen hebben. Volgens onderzoek, onder andere uitgevoerd in een ziekenhuis, ervaren patiënten 24 procent minder pijn als ze een VR-bril op hebben. Niet alleen met beelden van dolfijnen overigens, maar onder meer ook met beelden van rustgevende landschappen.

„Ongelooflijk toch?”, zegt Brada. Hun dolfijnfilm wordt nu in 150

Amerikaanse en Europese ziekenhuizen en zorginstellingen vertoond. En onderzoekers van Stanford University gebruiken de beelden in hun project Brave Heart om vast te stellen of jongeren die een hartoperatie moeten ondergaan minder stress ervaren van de ingreep als ze vooraf VR-beelden hebben gezien.

Dichterbij maken de verhalen van ’s Heeren Loo, die vanuit Apeldoorn

vooral actief is in het midden van het land maar ook vestigingen heeft in

Harlingen, Appingedam en Sleen, minstens zoveel indruk. Testen van ’s

Heeren Loo bij 55 personen met spanningsklachten leerden dat bij 82

procent ‘significante ontspanning’ optrad. En in het UMCG wordt

onderzocht of mensen met een depressie, angststoornis of psychose baat kunnen hebben bij de behandeling.

Brada en Sjollema zitten ondertussen niet stil. Ze hebben een speciale

duikbril ontwikkeld, waarin de VR-bril en mobiele telefoon passen. „Nu

kunnen mensen in het zwembad naar de dolfijnen kijken”, zegt Sjollema.

„Dat maakt de ervaring nog levensechter.” Ze laten de bril volgend jaar

zien in Los Angeles, waar ze voor de tweede keer op een congres over hun project mogen vertellen.

„We hebben bewust geen kinderen”, zegt Brada. „Dit is onze manier om wat achter te laten.”

Maarten Pennewaard

Redacteur onderwijs